

ساعات هفتگی	نوع واحد	واحد	نوع ماده	عنوان ماده	کد ماده	دوره		
۲	نظری	۲	تخصصی	اصول تفسیر ۱		کارشناسی		
							رشته	تفسیر
							روش تدریس	محاضره- مطالعات کتاب خانه ای - کار در کلاس
							تعریف ماده	این ماده به بررسی مبانی فهم و تدبر کلام خدا می پردازد.
							اهداف ماده	۱. شناخت شروط و قواعد تبیین معانی قرآن. ۲. آشنایی با طرق تفسیر. ۳. آشنایی با دلالت الفاظ. ۴. شناخت انواع اختلاف در تفسیر و اسباب آن.
							دستاوردهای آموزشی	پس از تدریس این ماده معمولاً طالب قادر خواهد بود: ۱. روش صحیح تفسیر را به کار برد و از وقوع در خطا مصون و محفوظ بماند. ۲. در ترجیح بین اقوال می تواند قول صحیح از خطا را تشخیص دهد. ۳. در تعامل با اختلاف مفسرین، موارد اتفاق و افتراق را مشخص کند.

جدول ارزیابی و امتحانات:

ردیف	مورد	حداقل	حداکثر	توضیحات
۱	تعاریفات و شروط و قواعد	۲۰٪	۳۵٪	
۲	مبحث دلالت الفاظ	۲۰٪	۴۰٪	
۳	انواع اختلاف، علل و اسباب	۱۰٪	۲۵٪	
۴	ترجیح اقوال	۱۰٪	۲۰٪	
		۶۰٪	۱۲۰٪	

مراجع و مصادر:

<p>۱. فصول فی اصول التفسیر، الدكتور مساعد بن سلیمان الطیار، دار النشر الدولی-ریاض، الطبعة الأولى ۱۹۹۳ م.</p> <p>۲. اصول التفسیر وقواعده؛ الشیخ خالد عبدالرحمن العک، دار النفائس-بیروت، الطبعة الثانية، ۱۹۸۶ م.</p> <p>۳. بحوث فی اصول التفسیر ومناهجه، الدكتور فهد الرومی، دار النشر: مكتبة التوبة.</p> <p>۴. تفسیر القرآن الکریم، اصوله وضوابطه، الدكتور علی بن سلیمان العبید، دار النشر: مكتبة التوبة، الطبعة الثانية ۲۰۱۰ م.</p> <p>۵. قواعد التفسیر، الدكتور خالد السیت، دار النشر: دار ابن عفان.</p> <p>۶. مقدمة فی اصول التفسیر، تالیف: الامام ابن تیمیة، شرح: مساعد بن سلیمان الطیار، دار ابن الجوزی-السعودية الطبعة الثانية ۱۴۲۸ هـ.</p> <p>۷. الاجماع فی التفسیر، محمد الخضیری، رسالة الماجستير، دار الوطن للنشر-السعودية.</p> <p>۸. اختلاف السلف فی التفسیر، محمد صالح محمد سلیمان، دار ابن الجوزی، الطبعة الأولى ۱۴۳۰ هـ.</p> <p>۹. اختلاف المفسرین اسبابه وآثاره، الدكتور سعود الفنیسان، دار اشبیلیا-الریاض، الطبعة الأولى ۱۹۹۷ م.</p>
--

جلسات هفتگی	موضوعات	مقرر تدریس
هفته اول	جلسه اول: معناشناسی اصول تفسیر: تعریف اصول، تفسیر و تاویل در لغت و اصطلاح، معانی تاویل در قرآن و نزد متقدمین و متاخرین، فروق بین تاویل و تفسیر. جلسه دوم: تعریف علم اصول تفسیر، اهمیت علم تفسیر و ضرورت شناخت اصول تفسیر قرآن کریم، حکم تفسیر، اقسام تفسیر بنابر اعتبارات مختلف. تعریف استنباط در لغت و اصطلاح، فروق بین تفسیر و استنباط، انواع استنباط.	فصول فی اصول التفسیر: مساعد الطیار، (۱۲-۱۱). اصول تفسیر وقواعد: خالد عک (۶۳-۲۷)، بحوث فی اصول التفسیر: فهد الرومی (۱۷-۷). تفسیر القرآن الکریم أصوله وضوابطه: علی العبید (۳۱-۱۳)، قواعد التفسیر: خالد السبت (۳۰-۲۵).
هفته دوم	طرق تفسیر: جلسه اول: تفسیر قرآن به قرآن، اهمیت و دلایل حجیت آن جلسه دوم: شروط تفسیر قرآن به قرآن، بررسی انواع تفسیر قرآن به قرآن: تخصیص عام، تقييد مطلق، بیان مجمل، تفسیر مفهوم به منطوق.	فصول فی اصول التفسیر (۲۲-۲۴)، اصول تفسیر وقواعد (۳۷۵-۳۸۶) و (۳۹۹-۴۱۷)، مقدمه ابن تیمیه شرح طیار (۲۶۹-۲۷۱). تفسیر القرآن الکریم أصوله وضوابطه (۳۷-۵۳)، قواعد التفسیر (۱۳۰-۱۰۸)
هفته سوم	جلسه اول: تفسیر کلمه به کلمه ای دیگر، تفسیر معنایی بمعنای دیگر، جلسه دوم: تفسیر اسلوب قرآنی در آیه با آیه ای دیگر، تفسیر قرآن به قراءات	فصول فی اصول التفسیر (۲۴-۲۶)، قواعد التفسیر (۱۰۸-۱۳۰)، تفسیر القرآن الکریم أصوله وضوابطه (۳۷-۵۳).
هفته چهارم	جلسه اول: تفسیر قرآن به سنت: دلایل حجیت آن، جلسه دوم: انواع تفسیر قرآن به سنت	فصول فی اصول التفسیر (۲۹-۲۷)، اصول تفسیر وقواعد خالد عک (۱۱۱ و ۱۳۱)، مقدمه ابن تیمیه (۲۸۶-۲۷۹). تفسیر القرآن الکریم أصوله وضوابطه (۵۳-۶۵)، قواعد التفسیر (۱۳۰-۱۴۹)
هفته پنجم	جلسه اول: ادامه انواع آن. جلسه دوم: قواعد ترجیح.	فصول فی اصول التفسیر (۲۷-۲۹)، مقدمه ابن تیمیه (۲۷۹-۲۸۶). تفسیر القرآن الکریم أصوله وضوابطه (۵۳-۶۵). قواعد التفسیر (۱۴۹-۱۳۰)
هفته ششم	جلسه اول: تفسیر قرآن به لغت: دلایل حجیت آن، ضوابط تفسیر قرآن به لغت، جلسه دوم: اهمیت اعراب قرآن، ضوابط اعراب قرآن و ذکر مثال های تطبیقی.	فصول فی اصول التفسیر (۴۱-۴۴)، اصول تفسیر وقواعد (۱۴۷ و ۱۳۷ و ۱۵۹-۱۶۳)، بحوث فی اصول التفسیر (۱۱۶)، تفسیر القرآن الکریم أصوله وضوابطه (۷۷-۹۳). قواعد التفسیر (۲۴۱-۲۱۰).
هفته هفتم	جلسه اول: اختلاف مفسرین: انواع اختلاف جلسه دوم: اختلاف تضاد، تعریف و انواع و اثر آن در تفسیر.	فصول فی اصول التفسیر (۵۵-۶۲)، بحوث فی اصول التفسیر (۵۳-۴۱)، اختلاف السلف فی التفسیر: محمد صالح محمد سلیمان (۱۵۷-۱۱۷)، اختلاف المفسرین سعود فنیسان و.. الشاطبی، الموافقات، ج ۵، ص ۲۱۰.

<p>فصول فی اصول التفسیر (۵۷)، اختلاف السلف فی التفسیر (۱۵۷-۱۱۷)، اختلاف المفسرین سعود فنیسان و.. الشاطبی، الموافقات، ج ۵، ص ۲۱۲. مقدمة فی أصول التفسیر، ابن تیمیة، ج ۱، ص ۱۷، بحوث فی أصول التفسیر و مناہجه، الرومی، ص ۴۲-۴۵.</p>	<p>جلسه اول: اختلاف تنوع . و انواع آن همراه با مثال های تطبیقی . جلسه دوم: ادامه بیان انواع اختلاف تنوع، و اثر این اختلاف در تفسیر و ایراد مثال های تطبیقی.</p>	<p>هفته هشتم</p>
<p>فصول فی اصول التفسیر (۶۳-۶۹)، اصول تفسیر وقواعدہ (۸۳-۹۱)، بحوث فی اصول التفسیر (۴۱-۵۳)، اختلاف السلف فی التفسیر (۲۱۷-۱۷۷) و.. الآمدی، الإحکام فی أصول الأحکام، ج ۱، ص ۱۲۷. محمد صالح محمد سلیمان، اختلاف السلف فی التفسیر بین التنظیر و التطبيق، ص ۱۷۸. الشایع، اسباب اختلاف المفسرین، ص ۱۱۹.</p>	<p>جلسه اول: اسباب اختلاف مفسرین: ۱- الاشتراک، ۲- اختلاف در مفسر ضمیر، ۳- اختلاف به سبب حذف، ۴- اختلاف بخاطر تفاوت صرفی کلمه جلسه دوم: ادامه اسباب اختلاف: ۵- اختلاف مفسرین بر حسب حقیقت و مجاز، ۶- اختلاف مفسرین بر حسب مطلق و مقید.</p>	<p>هفته نهم</p>
<p>فصول فی اصول التفسیر (۶۳-۷۴)، بحوث فی اصول التفسیر (۵۳-۴۱)، اختلاف السلف (۲۱۷-۱۷۷) و (۱۷۳-۱۶۶).</p>	<p>جلسه اول: ادامه اسباب اختلاف: ۷- تنوع استعمال لفظ، ۸- احکام و نسخ در آیه، ۹- عموم و خصوص، ۱۰- وجود وصفی که محتمل موصوفات مختلف است، ۱۱- وجود قراءات در لفظی از آیه.. جلسه دوم: اجماع تفسیری: مراد، اهمیت، علل ذکر آن،</p>	<p>هفته دهم</p>
<p>فصول فی اصول تفسیر (۷۵-۸۱)، اختلاف السلف فی التفسیر (۹۷-۶۰)، الاجماع فی التفسیر: محمد الخضیری (۹۵-۱۰۵) و (۱۲۱-۱۱۱) و..</p>	<p>جلسه اول: اسباب مخالفت با اجماع در تفسیر ارتباط بین اجماع و اختلاف تنوع.. جلسه دوم: شیوه های تفسیری: تفسیر لفظی (مطابق)، تفسیر به معنا.</p>	<p>هفته یازدهم</p>
<p>فصول فی اصول تفسیر (۷۶-۸۱)، اختلاف السلف فی التفسیر (۹۷-۶۰)، و..</p>	<p>جلسه اول: انواع تفسیر به معنا (تفسیر باللازم یا نتیجه، تفسیر به جزء معنا، تفسیر بالمثال) همراه مثال های تطبیقی جلسه دوم: تفسیر قیاسی یا تفسیر به اشاره و مثال های تطبیقی</p>	<p>هفته دوازدهم</p>